

SLOVENŠČINA NA TUJIH UNIVERZAH – KULTURNI PROJEKT SVETOVNI DNEVI

Boštjan BOŽIČ

The most important aspect of the teachers' work at Slovenian language lectureships is class teaching, together with mentoring of the students, but we are also representatives of Slovenia, who provide our students with information about Slovene culture and topical events in Slovenia. At most lectureships there are every year various cultural events. Since 2004, a number of projects for the promotion of culture have taken place every year or every two years at all the foreign universities where Slovene is taught under the shared title of *World Festival*. The projects aim to present as widely as possible Slovene language, literature and culture, and to promote Slovene at foreign universities where the language is taught.

Keywords: Slovene at Foreign Universities, lectureships, cultural projects, World Festival

1 Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik

V Sloveniji je že od ustanovitve leta 1991 osrednja slovenska ustanova za področje slovenščine kot drugega in tujega jezika *Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik* (v nadaljevanju: *Center*), ki deluje v okviru *Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani*. Njegovo dejavnost danes sestavlja osem programov, in sicer *Slovenščina na tujih univerzah*; *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*; *Simpozij Obdobja*; *Tečaji slovenščine*; *Slovenščina za otroke in mladostnike*; *Izpitni center*; *Izobraževanje in Založništvo*.

2 Program Slovenščina na tujih univerzah (STU)

Program *Slovenščina na tujih univerzah* (v nadaljevanju: *STU*) v okviru *Centra* skrbi za slovenistike in učitelje na tujih univerzah ter vodi in povezuje delovanje vseh lektoratov od leta 1992. Danes v okviru programa *STU* deluje že 58 lektoratov slovenščine na univerzah po svetu v 27 državah. V tujini se slovenščino uči ali študira že preko 2500 študentov. Program *STU* »je namenjen skrbi za organizacijo in delovanje lektoratov ter študijev slovenistike na univerzah po svetu, vzpostavljanju in vzdrževanju stikov z učitelji in univerzami s slovenističnimi študijskimi programi v tujini, stalnemu izobraževanju učiteljev, zagotavljanju delovnih pogojev, ki učiteljem na delu v tujini omogočajo strokovno delo, ter pripravi ustreznih učnih

gradiv. Celovita podpora, ki jo zagotavlja program, ima za cilj kakovostni študij slovenščine ter promocijo slovenske kulture, jezika in literature po svetu.«¹

3 Kulturni projekti

Učitelji slovenščine na tujih univerzah v prvi vrsti poučujemo v razredu in smo pogosto mentorji študentom pri pisanju seminarskih in diplomskih nalog, poleg tega pa je naša naloga tudi predstavljati slovensko državo in svoje študente seznanjati s slovensko kulturo ter z aktualnim dogajanjem v Sloveniji. Na večini lektoratov v organizaciji učiteljev večkrat na leto potekajo številni kulturni dogodki, za katere pridobimo finančna sredstva na več razpisih, prispevajo pa jih lahko še posamezni založniki ter tudi program *STU*. Ob dogodkih učitelji s svojimi študenti pogosto pripravimo gradivo v obliki knjižic, zloženk, pri prireditvah pa pogosto sodelujejo tudi slovenska diplomatsko-konzularna predstavništva. Velikokrat učitelji organiziramo tudi strokovne ekskurzije študentov s slovenistik po svetu v Slovenijo. Z vsemi temi aktivnostmi pa učitelji slovenščine na tujih univerzah poleg spodbujanja k raziskovanju in vedenju o slovenskem jeziku, literaturi in kulturi skrbimo tudi za vedno boljše stike med univerzami.

4 Kulturni projekt *Svetovni dnevi*

Poleg vseh že naštetih kulturnih dejavnosti pa od leta 2004 potekajo na slovenistikah po svetu praviloma na dve leti še *Svetovni dnevi*, velik skupni kulturnopromocijski projekt programa *STU*, pri katerem sodelujejo vse v ta program vključene univerze na tujem, kjer je prisotna tudi slovenščina kot samostojni študij ali zgolj izbirna vsebina. Na ta način želimo še bolj spodbuditi povezovanje slovenistik in sodelovanje učiteljev slovenščine na univerzah v tujini med seboj in s Slovenijo ter predstavljati in širiti slovenski jezik, literaturo in kulturo po svetu, tako na univerzah, kjer je prisotna slovenščina, pa tudi širše.

Pobudniki projekta *Svetovni dnevi* smo pogosto kar učitelji slovenščine na tujih univerzah, zato ni čudno, da odločitve za določen projekt in osnovne smernice

¹ *Pravilnik programa Slovenščina na tujih univerzah*, Ljubljana, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani 2014, str. 1-2.

izvedbe vedno sprejmemo na centrovih srečanjih učiteljev v Sloveniji. Projekt koordinirajo kolegi na sedežu programa *STU*, kjer s sodelovanjem različnih strokovnjakov in institucij pripravijo skupne publikacije, promocijske materiale, priskrbijo filme, knjige in drugo gradivo. Na slovenistikah v tujini pa učitelji s svojimi študenti pripravimo dogodke v osrednjem tednu projekta, ki je praviloma konec novembra ali v začetku decembra v letu projekta. Takrat hkrati na vseh univerzah po svetu potekajo številni kulturni dogodki, kot so gostovanja iz Slovenije, prevajalske delavnice, literarni večeri, predavanja in druge aktivnosti, s katerimi želimo tuji javnosti še približati slovenski jezik, literaturo in kulturo.

Sredstva za izvedbo projektov deloma zagotovi pristojno *Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo*, dodaten denar pa pridobimo na javnih razpisih *Ministrstva za kulturo, Javne agencije za knjigo* in s sofinancerji, kot so *Slovenski filmski center* itn. Slovenska veleposlaništva po svetu pripravijo sprejeme in sodelujejo pri organizaciji dogodkov, pri promociji le-teh pa vedno aktivno sodelujeta tudi slovenska nacionalna televizija in radio.

4.1 Prevajanja slovenskih literarnih besedil (2004)

Leta 2004 je na lektoratih in v organizaciji *STU* prvič potekal velik skupni projekt, že nekakšen predhodnik poznejših *Svetovnih dni*, in sicer projekt *Prevajanja slovenskih literarnih besedil*. V zborniku *Prevajanja slovenskih literarnih besedil*, ki je izšel na decembrskem srečanju učiteljev leta 2004, so zbrani prevodi slovenskih literarnih besedil v 18 svetovnih jezikov. Objavljeni so odlomki in prevodi odlomkov izbranih del nagrajenih sodobnih slovenskih avtorjev: Erike Vouk, Iztoka Osojnika, Tomaža Letnarja, Mareta Cestnika, Maje Gal Štromar, Dragice Potočnjak in Vinka Ošlaka.

Pri zares obsežnem projektu je sodelovalo 32 učiteljev slovenščine na tujih univerzah, besedila so prevedli 103 študenti, prevode pa je strokovno pregledalo 33 strokovnjakov, v glavnem z jezikovnih oddelkov *Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani*. V okviru tega prvega skupnega projekta pa se je poleg objave zbirke prevodov in promocije sodobne slovenske literature prvič v tako velikem obsegu zgodila še tesnejša povezava učiteljev in številnih študentov slovenščine v mednarodnem okolju, kar je nedvomno še okrepilo zanimanje za slovenski jezik,

Romanoslavica LII nr.1

literaturo in kulturo ter nadaljnje učenje in raziskovanje na univerzah v tujini. Nenazadnje pa je bil uspeh tega projekta že napoved naslednjega, ki se je pod skupnim imenom *Svetovni dnevi* nato odvil že leta 2005.

4.2 Svetovni dnevi slovenskega filma (2005)

S projektom *Svetovni dnevi slovenskega filma*, ki smo se ga lotili leta 2005, smo v sodelovanju s *Slovenskim filmskim centrom*, s tujimi univerzami ter s slovenskimi diplomatsko-konzularnimi predstavništvi po svetu obeležili 100-letnico slovenskega filma. S projekcijami štirih slovenskih filmov, in sicer *Ples v dežju*, *Kajmak in marmelada*, *Šelestenje*, *Z vzhoda*, s spremljajočimi dogodki ter z izdajo informativne zloženke smo slovenski film in slovensko kulturo želeli predstaviti širokemu krogu ljudi na univerzah po svetu in tudi širše. Koordinacija projekta je ponovno potekala na Centru v Ljubljani, projekt pa smo izvedli učitelji in slovenska veleposlaništva v tednu od 21. do 24. novembra 2005 na 53 univerzah. Filmskih večerov se je udeležilo več kot 5000 ljudi – študentov, učiteljev in uradnih predstavnikov tujih univerz, predstavnikov slovenskih skupnosti in v tujini živečih Slovencev (od 20 do kar 200 na posamezni filmski projekciji), projekt pa je bil v Sloveniji in tujini tudi medijsko zelo uspešen in do tedaj največji projekt vseh časov po obsegu promocije slovenske kulture. Na mnogih slovenistikah so tudi po projektu slovenski filmski večeri postali že uveljavljena stalnica, na nekaterih univerzah pa so postali zgled tudi za prireditve na drugih oddelkih.

4.3 Svetovni dnevi slovenske literature (2006)

Med 20. in 25. novembrom 2006 je na kar 53 univerzah v tujini, kjer so lektorati slovenščine oz. slovenistični študiji, gostovalo 38 slovenskih literarnih ustvarjalcev s svojim najkakovostnejšim literarnim opusom. Učitelji slovenščine na tujih univerzah smo tokrat v sklopu projekta *Svetovni dnevi slovenske literature* skupaj z avtorji vsebinsko in organizacijsko pripravili gostovanja in kulturne dogodke. Ob tem so nastali tudi številni študentski prevodi literarnih del. K obisku prireditvev smo skušali pritegniti čim širši krog ljudi, tudi predstavnike slovenskih skupnosti in slovenskih organizacij v tujini pa predstavnike tujih založb in medije. V okviru programa STU smo pripravili in natisnili še *Almanah Svetovni dnevi slovenske literature* – publikacijo v slovenskem in angleškem jeziku, v kateri je predstavljena sodobna slovenska literarna ustvarjalnost in 38 reprezentativnih gostujočih avtorjev. Projekt je bil zahteven tako organizacijsko kot tudi finančno, podporo je izrazilo *Društvo slovenskih pisateljev*, finančno in organizacijsko so ga podprli

Ministrstvo RS za kulturo, Ministrstvo RS za zunanje zadeve in Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, pri organizaciji kulturnih dogodkov pa so sodelovala slovenska diplomatsko-konzularna predstavništva. Na ta način smo želeli prispevati k poznavanju in promociji sodobnega slovenskega literarnega ustvarjanja, slovenske kulture, jezika in Slovenije po svetu. Projekt je izredno uspel in presegel naša pričakovanja, prav tako pa tudi pričakovanja gostujočih avtorjev tako glede prijetnega vzdušja na literarnih večerih, delavnicah in druženjih kot tudi po odmevnosti. Dogodkov se je udeležilo več kot 3000 ljudi. Večino je predstavljala študentska publika, pred katero so književniki nastopali s predavanji in prevajalskimi delavnicami, predvsem na matičnih oddelkih fakultete; širša publika pa se je udeležila kulturnih dogodkov v okviru projekta na univerzi ali izven njenih prostorov (literarni večeri, branje izvorne in prevedene literature, ogled filmov, gledališki in glasbeni dogodki ...).

Projekt je bil zasnovan kot proces in se je 25. novembra 2006 zaključil zgolj formalno, saj so se marsikje povezave med fakulteto, avtorji, študenti, mediji in založbami šele vzpostavile in omogočile možnosti za individualne projekte v prihodnosti.

4.4 Svetovni dnevi slovenske literature na filmu (2008)

Od 1. do 5. decembra 2008 smo na univerzah v tujini zainteresirani publiki v okviru še enega skupnega projekta, tokrat z naslovom *Svetovni dnevi slovenske literature na filmu*, prikazovali slovenske filme, ki so nastali na podlagi literarnih predlog. Filme *Petelinji zajtrk* (po istoimenskem romanu Ferija Lainščka; 2007), *Sladke sanje* (po scenariju Mihe Mazzinija; 2001) in *Zvenenje v glavi* (po istoimenskem romanu Draga Jančarja; 2002) ter še dodatna kratka filma *Vrtoglavi ptič* in *Otrok v času* je prispeval *Slovenski filmski center*. *RTV Slovenija* pa je ob tej priložnosti za lektorate prispevala še v letu 2008 posneti dokumentarni film o Primožu Trubarju *Pot*, s predvajanjem katerega smo obeležili 500-letnico njegovega rojstva.

Učitelji slovenščine smo s svojimi študenti že v poletnem semestru študijskega leta 2007/2008 prebirali literarna dela, ki so bila uvrščena v program, in prevajali odlomke. Poleg tega pa smo uspeli podnasloviti večino filmov s podnapisi v

Romanoslavica LII nr.1

kar nekaj tujih jezikih in tako približati filme tudi obiskovalcem filmskih večerov, ki slovenščine ne razumejo. Na vseh lektoratih smo v tuje jezike prevajali zloženko, ki so jo o slovenskih romanih in filmih pripravili kolegi na programu *STU* ter jo natisnili v 3.000 izvodih. Filmski in literarni večeri, ki so se nato na lektoratih po svetu zvrstili v tednu od 1. do 5. decembra 2008, so bili zelo dobro obiskani, saj se jih je v istem tednu udeležilo več kot 5.000 ljudi. Poleg dobre obiskanosti prireditev se je v promocijo vključila tudi *RTV Slovenija* s svojimi dopisništvii po svetu, mnogi lokalni mediji pa so objavili prispevke, intervjuje in programe prireditev. S projektom smo uresničili več pomembnih ciljev, in sicer čim širši publiki po svetu smo predstavili slovenske avtorje s kakovostnim literarnim opusom ter uspešno slovensko filmsko produkcijo po slovenskih romanih posnetih filmov. Na ta način smo konec leta 2008 obeležili leto predsedovanja Slovenije Evropski uniji, Trubarjevo leto ter evropsko leto medkulturnega dialoga v mednarodnem prostoru kot stičišču kultur.

4.5 Svetovni dnevi sodobne slovenske literature (2010)

V okviru projekta *Svetovni dnevi sodobne slovenske literature* je leta 2010 izšel zvezek *Antologija sodobne slovenske literature*, v katerem so zbrana dela 66 sodobnih slovenskih avtorjev, ki so nastala v času od leta 1980 do 2010. Na več kot 50 univerzah po svetu smo učitelji in študentje v okviru projekta prevajali besedila iz *Antologije*, pripravili knjižice s prevodi literarnih besedil v številne tuje jezike, v tednu od 29. 11. do 3. 12. 2010 pa smo učitelji slovenščine na mnogih tujih univerzah skupaj s študenti pripravili zelo lepo obiskana gostovanja avtorjev, literarne, glasbene in filmske večere ter prevajalske delavnice. S projektom smo tuji publiki še enkrat več predstavili sodobno slovensko literarno ustvarjalnost in jo spodbudili k branju, študente slovenščine na tujih univerzah pa tudi k prevajanju slovenskega leposlovja. Tudi ta projekt je bil medijsko zelo odmeven in je še spodbudil gostovanja slovenskih avtorjev v tujini ter prevajanja slovenskih literarnih besedil.

4.6 Svetovni dnevi slovenskega dokumentarnega filma (2012)

V okviru programa *STU* smo v letu 2012 pripravili še en zelo odmeven mednarodni kulturni projekt, in sicer *Svetovne dneve slovenskega dokumentarnega filma*. Projekt je v obliki filmskih večerov, tudi z gosti iz Slovenije, potekal v tednu od 26. novembra do 3. decembra 2012 na več kot 50 univerzah po svetu, ponekod tudi v kinodvoranah. Cilj projekta je bil tuji javnosti predstaviti slovensko kulturo, jezik

in literaturo s pomočjo kakovostnih slovenskih dokumentarnih filmov. Kot glavni partner je pri projektu sodelovala *RTV Slovenija*, poleg nje pa še producentske hiše *Luksuz produkcija*, *VPK*, *Vertigo/Emotion film* in *Fabula Ljubljana*. Obenem smo na lektoratih slovenščine na univerzah v tujini želeli kar čim več filmov prevesti in podnasloviti v tujih jezikih in na ta način na filmske večere pritegnili še več obiskovalcev. Tako smo že od začetka leta 2012 učitelji slovenščine s svojimi študenti na lektoratih dokumentarne filme prevajali v tuje jezike, organizirali prevajalske delavnice in krožke, na *RTV Slovenija* pa so filme nato podnaslovili in pripravili DVD-je. Za projekt smo pripravili devet dokumentarnih filmov z različnih področij: *Plečnik : Fabiani* (arhitektura, umetnost), *Toporišič – Samotni hodec skozi neprijazni čas* (jezikoslovje in znanost; o jezikoslovcu Jožetu Toporišiču), *Aleksandrinke, 20. stoletje Jurija Gustinčiča* (novinarstvo, slovenska in svetovna politika), *V letu hip-hopa* (o sodobni slovenski glasbi – rapu, hip hopu itn.), *Mila, naša Mila – Z okusom po grenkem* (gledališče, literatura; o igralki in pesnici Mili Kačič); *Ivana Kobilca - portret slikarke* (umetnost, slikarstvo), *Spomini med koši - Ivo Daneu* (šport) in *Zadnji čoln – Presihajoče jezero* (naravna dediščina; o Cerkniskem jezeru). Filmi so prevedeni vsak v 6 do 17 jezikov (skupaj 20 različnih jezikov). Učiteljev, ki so prevajali s svojimi študenti, je bilo skupaj 39, poleg njih pa je prevode pregledovalo 69 strokovnjakov, naravnih govorcev s tujih univerz, vseh prevajalcev filmov, v veliki večini študentov, pa je bilo 260. Nastalo je 99 prevodov dialoških list dokumentarnih filmov.

Tudi ta skupni projekt je bil zelo obsežen in organizacijsko zahteven, zato so pri organizaciji filmskih večerov poleg tujih univerz ponovno sodelovala tudi slovenska diplomatsko-konzularna predstavništva po svetu. Na programu *STU*, ki je bil krovni organizator projekta, so pripravili gradivo o filmih in produkciji dokumentarnih filmov v Sloveniji, za medijsko pokritost projekta pa je poskrbela *RTV Slovenija* s svojimi dopisništvii po svetu. Na ta način smo dosegli kar največjo odmevnost v mednarodnem in slovenskem prostoru ter široko udeležbo na filmskih večerih.

4.7 Svetovni dnevi slovenskega jezika (2014)

Od 1. do 5. decembra 2014 je na več kot 50 univerzah po svetu, kjer se

Romanoslavica LII nr.1

izvajajo lektorati in študiji slovenščine, ponovno potekal obsežni kulturnopromocijski projekt, tokrat z naslovom *Svetovni dnevi slovenskega jezika*. Na univerzah po svetu so se še enkrat več odvijali raznovrstni dogodki s ciljem tuji univerzitetni in širši javnosti predstaviti slovenski jezik. Pod okriljem programa *STU*, ki je bil tudi tokrat koordinator tega prevajalsko, tehnično in organizacijsko izredno zahtevnega projekta, smo dogodke ponovno organizirali in izvedli učitelji slovenščine na tujih univerzah s svojimi študenti, v sodelovanju z diplomatskimi predstavništvi Republike Slovenije po svetu.

Osrednji dogodek projekta je bila predstavitev dvojezičnih knjižic *Žepna slovenščina*, ki smo jih že v študijskem letu 2013/2014 na slovenistikah na tujih univerzah prevedli učitelji slovenščine s svojimi študenti in s pomočjo tujih uveljavljenih prevajalcev v kar 22 tujih jezikov, uredili in natisnili pa so jih na *Centru*. V projektu je sodelovalo več kot 45 učiteljev slovenščine po svetu, 220 prevajalcev in 43 jezikovnih pregledovalcev. Knjižice *Žepna slovenščina* so natisnjene v angleščini, argentinski španščini, bolgarščini, češčini, francoščini, hrvaščini, italijanščini, japonščini, kitajščini, litovščini, madžarščini, makedonščini, nemščini, nizozemščini, poljščini, portugalsščini, romunščini, ruščini, slovaščini, srbsščini, španščini in ukrajinščini. Namenjene so prvemu srečanju tujcev s slovenščino, Slovenijo in slovensko kulturo, vsebujejo uporabne teme in povezave. Vsebino so pripravili sodelavci na *Centru*, zato je knjižica pripravljena strokovno in didaktično ustrezno ter s kančkom humorja ob predstavljanju slovenskih jezikovnih in kulturnih značilnosti. Gre za prvo tako domišljeno predstavitev slovenskega jezika v toliko raznovrstnih tujih jezikih, ki naj bi pripomogla k širši rabi slovenskega jezika ter prepoznavnosti Slovenije in njene kulture.

Poleg samih predstavitev knjižic *Žepna slovenščina* so se v okviru projekta na lektoratih slovenščine po svetu zvrstili še številni dnevi odprtih vrat, tečaji slovenščine, predavanja, konference in gostovanja. *Svetovni dnevi slovenskega jezika* so bili tudi medijsko izredno odmevni, tako v Sloveniji kot tudi v tujini.

5 Zaključek

Projekt *Svetovni dnevi* se je vsekakor izkazal kot zelo dobra praksa, saj lektorate slovenščine po svetu še bolj združuje in povezuje v nameri, svetovni javnosti skozi množico kulturnih prireditev približati slovenski jezik, literaturo in nasploh Slovenijo in slovensko kulturo. Tudi študentje, ki po svetu študirajo ali se le

fakultativno učijo slovenščino, imajo možnost pri projektih aktivno sodelovati in tako poleg učenja jezika aktivno spoznavati še slovensko civilizacijo in kulturo ter jo predstavljati v svojih kulturnih okoljih.

Literatura in viri:

- Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
<http://www.centerslo.net/>
Letno poročilo Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
Pravilnik programa Slovenščina na tujih univerzah. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2014.
http://www.ff.uni-lj.si/Portals/0/Dokumenti/Pravilniki_Merila/Pravila/pravilnik%20stu.pdf
Zbornik Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik, 1999, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.